

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XIV наукової конференції
з міжнародною участю

27 березня 2015 року

Харків 2015

УДК 81 (082)
ББК 81я43
К 22

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 2 від 20 лютого 2015 р.)

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)
Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)
І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор
В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, доцент
В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент
О.В. Ребрій, доктор філологічних наук, доцент
С.К. Криворучко, доктор філологічних наук, доцент
О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент
П.Т. Гусєва, кандидат філологічних наук, доцент
С.Г. Машенко, доцент
Ю.В. Кобзар, К.М. Ніколаєнко (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-43

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : Тези
К 22 доповідей XIV наукової конференції з міжнародною участю. –
Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 274 с.
ISBN 978-966-285-182-3

До збірника увійшли тези доповідей наукової конференції, присвяченої
проблемам іноземної філології, методики викладання іноземних мов,
перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства. Розраховано
на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних
спеціальностей.

УДК 81 (082)
ББК 81я43

ISBN 978-966-285-182-3

- © Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2015
- © І.М. Дончик, макет обкладинки, 2015

ПРО НЕПРЯМІ НОМІНАЦІЇ НІМЕЦЬКИХ МІСТ СЕРІЙНОГО ТИПУ

Абросимова О.В. (Харків)

Власні назви, включаючи топоніми, становлять, разом з безеквівалентною
лексикою, важливу частину лінгвокраїнознавчого матеріалу. Особливе місце
серед країнознавчо значущих топонімів мають номінації міст.

З ономасіологічної точки зору серед позначень міст можна виділити
прямі номінації (*München* → „*Hauptstadt von Bayern*“), вторинні
(*München* → „*Schandvertrag von 1938*“) та непрямі номінації
(*München* → „*die heimliche Hauptstadt Deutschlands*“).

В аспекті лінгвокраїнознавства та міжкультурної комунікації особливий
інтерес представляють вторинні та непрямі номінації міст, оскільки саме в
них відбувається «кристалізація» країнознавчої інформації. Роль, яку відіграє
їхнє застосування під час мовлення в конкретній ситуації для розуміння
співрозмовників, тобто комунікативна значущість, свідчить про
лінгвокраїнознавчу релевантність таких мовних одиниць.

Непрямі номінації міст можна, у свою чергу, поділити на індивідуальні
(*München* → *heimliche Hauptstadt Deutschlands, Isar-Athen*) та серійні
(*Reichsstadt, Residenzstadt, Hansestadt, Universitätsstadt* та ін.).

Дослідження, що реферується, присвячене аналізу непрямих номінацій
німецьких міст серійного типу в публіцистичному дискурсі (на матеріалі
електронного комплексу щотижневика «Die Zeit» за 1995–2009 роки).

В результаті аналізу були виявлені частотні (прототипічні) та периферійні
представники відповідних номінативних серій.

Проявились також німецько- та російсько-/українськомовні відмінності
в узусі непрямої номінації міст.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «DIAMOND» В СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Акіньшина О.В. (Запоріжжя)

В останні десятиліття лінгвістична наука активно розвивається
в рамках нової наукової парадигми, що отримала назву когнітивної.
Виникнення лінгвокогнітології призвело до широкого використання
в лінгвістичних дослідженнях терміна концепт. Дослідник З.Д. Попова
говорить про те, що «отримати доступ до концепту найкраще через засоби
мови» [2, с. 36]. Виходячи з цієї тези, звернемося до аналізу значень слова-
терміна даного концепту.

Ми виявили основні концептуальні ознаки концепту «diamond» на основі
лексикографічних статей, що складають інформаційний зміст концепту:

Література

1. Федорович Х. Дослідницька діяльність як процес самореалізації особистості / Х. Федорович // Збірник наукових праць УДПУ імені П. Тичини. – Умань : ФОБ Жовтій О.О., 2014. – Ч. 2. – 441 с. 2. Григоренко Л. Самостійна робота як фактор підвищення ефективності майбутніх педагогів до професійної діяльності / Л. Григоренко // Рідна школа. – 2005. – № 8. – С. 2–24.

ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ГРАФОНУ У СВІТЛІ СТИЛІСТИЧНИХ ТЕОРІЙ

Медведєва А.О. (Харків)

Для характеристики мовлення персонажу письменники використовують різноманітні стилістичні засоби виразності з метою посилення експресивно-емоційного ефекту. До таких засобів ми зараховуємо, зокрема, графони, які філологи традиційно розуміють як стилістично релевантні порушення орфографічної норми, що відтворюють індивідуальні або діалектні аномалії вимови. Через оказіональний характер і відсутність потенційних відповідників графони мають бути віднесені до перекладацьких труднощів, а стратегія їх іншомовного відтворення має формуватися з урахуванням стилістичного та прагматичного чинників.

У межах стилістики існують різноманітні теорії, спрямовані передусім на формалізацію статусу численних засобів створення текстової експресивності на усіх мовних рівнях. Серед таких конотаційних реалізаторів знаходиться і графон, який може посідати доволі важливе місце у стилістичній структурі художнього твору, а в деяких випадках мати й домінуючий характер як, наприклад, у «Пігмаліоні» Бернарда Шоу.

Однією з таких теорій вважаємо теорію очуднення (від російського «остранение»). Загалом вперше на проблему очуднення у філологічній парадигмі звернув увагу відомий літературознавець В. Б. Шкловський, який розумів вищезгаданий феномен як незвичне сприйняття певної ситуації / процесу / об'єкту, реалізоване, насамперед, за рахунок порушення норм стандартного мовлення. Таким чином науковець асоціює очуднення з анормативністю, що викликає в нас неабияку зацікавленість, оскільки графон як навмисне порушення орфографічної норми дає нам перспективу розглядати стратегії його перекладу з позиції теорії нормативності.

Ідея очуднення була підхоплена також іншими авторами, які використовували для позначення цього явища терміни «актуалізація» та «висунення». Зокрема, представники празького лінгвістичного гуртка трактували стилістичні прийоми як таке використання мовних засобів, що привертає увагу само собою і сприймається як щось незвичне, позбавлене автоматизму. Науковці вважали, що саме висунення є реалізатором процесу порушення норм стандартної мови.

І.В. Арнольд, у свою чергу, характеризує прийоми висунення як такі, що фокусують увагу читача на окремих елементах повідомлення та встановлюють семантично релевантні відношення між елементами одного або частіше різних рівнів. Тобто, вона розглядає їх як текстоформуючі утворення, які виконують, зокрема, й когезійну функцію.

Проблема висунення знаходить подальший розвиток у працях англійського науковця Дж. Ліча. Він поєднує загальні принципи висунення в ширшому естетичному контексті з лінгвальними порушеннями, називаючи останні девіаціями. Будь-які девіації від лінгвальних чи загальноприйнятих норм дослідник розуміє як висунення. На його думку, саме слово «девіація» не несе в собі негативної конотації, оскільки адресат розглядає лінгвальну девіацію як найбільш важливий елемент цілого повідомлення. Відповідно максимальний вплив на читача досягається за рахунок «поетичної ліцензії» – права автора ігнорувати загальнозживані норми. При цьому Ліч наголошує на подвійній природі зазначеного феномену. Науковець не тільки вказує на «поетичну ліцензію» у вузькому сенсі як на мову поезії, а й розглядає її як мову художньої літератури взагалі, зауважуючи, що задля створення нового комунікативного досвіду автори художніх творів можуть значно порушувати лінгвальні норми і, таким чином, використовувати *artistic license* як різновид поетичної ліцензії.

Підсумовуючи, зазначимо, що дослідження графону з позицій актуальних стилістичних теорій дозволяє перекладознавцю не тільки краще усвідомити його експресивний потенціал, а й вибудувати актуальну стратегію його іншомовного відтворення, керуючись якою перекладачі-практики могли б врешті-решт зламати тенденцію до «пригладженого» перекладу, яка елімінує англійські графони в українському перекладі як принципово неперекладні та такі, що суперечать українській літературній традиції.

КОНЦЕПТ ОТРИЦАННЯ В ДОЛИНГВІСТИЧЕСКОМ ПЛАНЕ

Минкин Л.М. (Харьков)

Реконструкция концептов представляет определенную трудность для лингвиста, поскольку он неизбежно вторгается в неспецифическую для него область доязыкового мышления и вынужден ограничиваться описанием их аспектов как прикладных к основному анализу (И.К. Архипов).

Для языковой характеристики концепта отрицания и методов его изучения, по данным специальной литературы, важны следующие положения:

1. Изучение негации релевантно только в паре с ассерцией, представляющих части семиосферы человека.

Медведєва А.О. ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ГРАФОНУ У СВІТЛІ СТИЛІСТИЧНИХ ТЕОРІЙ	136
Минкин Л.М. КОНЦЕПТ ОТРИЦАНИЯ В ДОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ ПЛАНЕ	137
Mykhaylenko V.V. CROSS-CULTURAL ASPECT OF VAGUENESS: TRANSLATION STUDIES	138
Мойсеев Л.А. СПЕЦИФИКА ИССЛЕДОВАНИЯ СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В СФЕРЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ	140
Molodcha Natalia NOVELTY AS UNIQUE CHARACTERISTIC OF SEMANTIC NONCE WORDS	141
Монастирська Л.В., Павлова О.О. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ	143
Морозова І.І. ВИТОКИ ІНСТИТУЦІЙНОСТІ БРИТАНСЬКОГО ЖІНОЧОГО ДИСКУРСУ	144
Мотрохов А.И. О СЮЖЕТАХ, СВЯЗАННЫХ С РИТУАЛАМИ ПОДЧИНЕНИЯ ГЕОГРАФИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА, В ДРЕВНЕЙ ЯПОНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	146
Мурадханян І.С. ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПРАВНИКІВ	147
Мусаєва Р.Ш. СПЕЦИФИКА СТРУКТУРИ РОЛІ <i>ДРУГ</i>	148

Набок А.І. КОМПОЗИЦІЙНІ ЗАСОБИ ОБ'ЄКТИВНОГО ЗОБРАЖЕННЯ ПОДІЙ У АНГЛОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-НОВИНАХ: ІНІЦІАЛЬНІ ЗАГОЛОВКИ	150
Нагорна О.П. НЕОДНОЗНАЧНІСТЬ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ: СЕМАНТИКО- ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ	151
Найдіна Є.С. КОНТЕКСТУАЛЬНА БАЗА ГУМОРИСТИЧНОГО НАРАТИВУ: КОГНІТИВНО-СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ	153
Нефьодова О.Д. ЕВОЛЮЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ІНТЕРТЕКСТУ В ТЕОРІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ	154
Никитченко К.П. КОГНІТИВНІ МЕХАНІЗМИ ТА ПРОЦЕДУРИ В ОКАЗІОНАЛЬНОМУ СЛОВОТВОРЕННІ	156
Огородник Н.Є. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОГО ТА РІЧКОВОГО ФЛОТУ	157
Олейник Н.А. ПОНЯТИЕ КРИЗИСА В ЛИНГВИСТИКЕ И ГУМАНИТАРНЫХ НАУКАХ	159
Олинчук В.В. ГЕНДЕРНЫЕ ФАКТОРЫ ИЗУЧЕНИЯ ПРОСОДИИ	161
Олішевич В.М. СУЧАСНІ МЕТОДИ І ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ЩО ФОРМУЮТЬ ПОЛІКУЛЬТУРНЕ СПРИЙНЯТТЯ СВІТУ, У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	162